

TJEERD VAN DEN ELSEN (LERAAR VAN HET JAAR 2017):

‘Podcasts maken is rijke leerervaring’

Twee indrukwekkende prijzen won leraar Tjeerd van den Elsen. Ondanks succes en waardering zegde Tjeerd zijn baan op en werd hij leraar-ondernemer. Nu maakt hij podcasts met kinderen op de basisschool. ‘Een podcast maken is een rijke leerervaring en staat bovenaan in de taxonomie van Bloom.’

Om onduidelijke redenen verontschuldigt Tjeerd van den Elsen (1979) zich voor zijn werkkamer. De zolderkamer is schoon en opgeruimd, alleen een beetje kaal. ‘We wonen hier pas net. Ik ben nog in afwachting van een ronde tafel op stahoogte waaraan ik straks gasten kan interviewen.’ Op de plank aan de muur: de twee prijzen die hij won. Een bureau is er ook al, compleet met mengpaneel en microfoon. Dat setje volstaat om ‘podcasts’ te maken. Voor de wat ouderen onder ons: radio-uitzendingen, maar dan via internet

Van jongs af aan was Tjeerd bezig met radio maken. Wat zou het mooi zijn, dacht hij, als hij zijn ervaring kon inbrengen in zijn beroep.

te beluisteren in plaats van door de ether. Dat maakt dat je podcasts kunt beluisteren op het moment dat het jou schikt. Je hoeft immers niet op een specifiek tijdstip aan de radio gekluisterd te zitten, zoals vroeger bij de Soulshow of de Avondspits ...

VEILIG BEROEP

Diep in zijn hart had Tjeerd het liefst gekozen voor een opleiding gericht op creativiteit. Op advies van zijn ouders werd het echter een studie die zou opleiden tot een veilig beroep: dat van leraar. Zijn vader werkt in het onderwijs en Tjeerd trad in zijn voetsporen. Hij ging naar de Pabo in Roermond en gaf les op basisscholen in 's-Hertogenbosch en zijn woonplaats Best. ‘Helaas ben ik daar de motivatie om les te geven wat verloren. Ik wilde meer creativiteit in de lessen, maar stond daarin vooral alleen. We deden het niet als team en bovendien was er geen geld.’

Van jongs af aan was Tjeerd bezig met radio maken. Wat zou het mooi zijn, dacht hij, als hij zijn ervaring kon inbrengen in zijn beroep. ‘In het basisonderwijs steken we veel tijd in lezen en schrijven. Praten en luisteren krijgen relatief weinig aandacht, terwijl we dat in de dagelijkse praktijk veel meer doen en nodig hebben. We toetsen de lees- en schrijfvaardigheid voortdurend, maar luisteren en spreken gebeurt nauwelijks vanuit een berekend aanbod. Ze worden onder het tapijt gemoffeld. Na groep 4 doen we bijvoorbeeld niets meer aan begrijpend luisteren.’

Tjeerd van den Elsen (Leraar van het jaar 2017) maakt zelf podcasts.

RUIMTE VOOR CREATIVITEIT

Tjeerd zegde het onderwijs vaarwel en vond een droombaan: Efteling Kids Radio. Die droom duurder drie jaar; na een reorganisatie werd hij boventallig verklaard. Met lood in de schoenen keerde hij terug naar het onderwijs, onwetend van het feit dat er mooie dingen in het verschiep lagen. Na een tijd in Tilburg in een pool te hebben gewerkt belandde hij op basisschool De Vijf Hoeven in Tilburg. Daar viel alles op zijn plek. ‘De Vijf Hoeven is een school in een kansarme wijk, met kinderen voor wie de Nederlandse taal een struikelblok vormde en die amper voor taalonderwijs te motiveren waren. Marieke Hamburg was daar net directeur geworden. Het eerste wat ze deed, was in kaart brengen waar de school behoefte aan had. Dat was: de taal op een hoger plan brengen. Marieke vermoedde dat mijn ervaring met radio maken van pas zou kunnen komen om spannend en effectief onderwijs te maken, met een stevige focus op taal, en gaf me de ruimte.’

Dat radio maken een positief effect heeft op de taalontwikkeling staat voor Tjeerd als een paal boven water. ‘Zet kinderen eens een koptelefoon op en laat ze in de microfoon praten. Het eerste wat ze doen als ze hun eigen stem horen is: schrikken. En: kritisch zijn. ‘Klink ik echt zó? Dat moet echt anders!’ Vervolgens gaan we radio maken. Ik neem een gesprekje op en dat luisteren we

samen terug. Dan zie je ze denken: dat lijkt nergens op. Bijvoorbeeld omdat er geen structuur in het verhaal zit, of omdat ze hikkelen of veel praten maar weinig zeggen. Kortom: ze leren al

KINDERPODCASTS

Er zijn meerdere leuke podcasts specifiek voor kinderen. De onderwerpen lopen uiteen van seksuele voorlichting en filosoferen met kinderen tot de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding – compleet met bijbehorende lesbrieven – en een podcast over wat er gebeurt als je ouders uit elkaar gaan. De beste podcasts – stuk voor stuk Nederlandstalig – heeft Tjeerd verzameld op zijn eigen portal: www.kinderpodcasts.nl.

LERAAR VAN HET JAAR 2017

Waarom werd Tjeerd van den Elsen Leraar van het Jaar 2017? De jury motiveerde die keuze als volgt: 'Tjeerd is een echte pionier die snapt hoe je leren leuk maakt. Een goed voorbeeld van een leraar die zijn eigen unieke talent en passie inzet voor betekenisvol onderwijs. Hij kan een inspirerende context creëren, met taal als vertrekpunt. Zijn motto is: goed onderwijs begint bij jezelf. Deze leraar is een fantastische ambassadeur voor het onderwijs. Hij presenteert zich goed en is een echte inspirator. Eigenlijk voelt Tjeerd zich ieder jaar al 'leraar van het jaar', maar vanaf nu mag hij zich echt dé Leraar van het Jaar 2017 noemen.'

snel dat je een uitzending goed moet plannen, in blokjes. Dat je van tevoren in het onderwerp moet verdiepen – kortom: lezen en schrijven – en alvast achtergrondgeluiden moet selecteren. En van tevoren oefent wat je gaat vertellen, hoe je dat zegt en hoe je de luisteraar meeneemt in je draaiboek. Kortom: plannen. Er komt echt veel meer bij kijken dan de meeste mensen denken.'

RIJKE LEERERVARING

Wie radio maakt leert, zegt Tjeerd. 'Het gaat niet alleen om lezen, begrijpen en onthouden maar ook om analyseren en evalueren. *Snappen anderen dit als ik het zo vertel?* Vervolgens doe je het opnieuw – en beter. Het is echt creëren.

Met andere woorden: radio maken zit – veel meer dan gewone lessen lezen en schrijven – helemaal boven in de taxonomie van Bloom. Juist de interactie tussen die lagen zorgt voor rijke leerervaringen. Bovendien hoef je kinderen er niet voor te motiveren; ze vinden het heerlijk om te doen.' Maar er is meer. 'Ik weet uit ervaring dat kinderen die om welke reden dan ook moeite hebben met praten in het openbaar opbloeien als ze in de microfoon

Radio maken zit veel meer dan gewone lessen lezen en schrijven helemaal boven in de taxonomie van Bloom.

spreken. Ze krijgen zelfvertrouwen en lol in praten, waardoor hun taalvaardigheid groeit.'

Schoolleider Marieke Hamburg had het goed gezien: de podcasts van Tjeerd waren een doorslaand succes en dat bleef niet lang geheim. Sterker: het droeg eraan bij dat Tjeerd in 2017 werd verkozen tot leraar van het jaar (zie kader, red.). Twee jaar later sleepte hij de volgende prijs in de wacht, de zogeheten IPON Award, in de categorie 'Innovatie voor het leren in het Primair Onderwijs'. De Vijf Hoeven heeft hij inmiddels verlaten. Tegenwoordig verdient Tjeerd de kost met zijn bedrijf Radiorakkers.

'Ik geef workshops, verzorg studiedagen en ondersteun leerlingen en leraren op projectbasis en ik verkoop zelfs een complete kit waarmee scholen zelf podcasts kunnen maken, inclusief instructie.'

Scholen die openstaan voor onderwijs dat echt van nú is én effect heeft, zouden serieus moeten overwegen om podcasts te gaan maken. Tjeerd: 'De leereffecten zijn veel groter dan de meeste mensen denken. In Amerika is daar uitgebreid onderzoek naar gedaan. Wat blijkt?

Kinderen beluisteren podcasts meerdere keren, omdat ze elk woord willen begrijpen. Ze leren er ook heel veel van. Zo starten ze discussies over onderwerpen die zijn behandeld in podcasts, roepen ze er quotes uit en vertellen ze anderen over wat ze hebben geleerd. Bovendien kunnen ze op een hoger niveau luisteren dan ze kunnen lezen, zo blijkt uit onderzoek. Je zou het zo kunnen zeggen: een kind dat qua lezen op niveau Avi 5 zit, kan luisterend een verhaal begrijpen op niveau Avi 8. Maar nog interessanter vind ik dat kinderen uit eigen beweging op zoek gaan naar meer informatie over onderwerpen die zijn besproken in een podcast.

Het prikkelt dus hun nieuwsgierigheid en leervermogen. En dan zit je op het hoogste niveau van leren, helemaal boven in de taxonomie van Bloom.' Het (tegen)argument dat 'er weer iets bijkomt' wuift Tjeerd weg. 'Je moet tóch lezen en schrijven. Waarom zou je dat niet verwerken in een betekenisvolle opdracht die door anderen te horen is? En je kunt in de podcast prima het thema van de dag behandelen. Een podcast maken kun je zien als een uitgebreide verwerkingsopdracht en is prima in het onderwijs te integreren.'

ZO MAAK JE PODCASTS!

Tjeerd van den Elsen helpt en ondersteunt scholen met het maken van podcasts. Hij levert de techniek (een complete set met een mengpaneel, een microfoon en koptelefoons), verzorgt studiedagen en ondersteunt leerlingen en leraren op projectbasis. Hij legt onder meer uit hoe je mondelinge taalvaardigheden handen en voeten geeft door met kinderen radio en podcasts te maken. Ook geeft hij advies bij de keuze voor ICT en technische middelen.

Meer weten of contact leggen met Tjeerd? Kijk op www.radiorakkers.nl.

TEKST MARTIN VAN ROOIJ
FOTOGRAFIE MARTIN VAN ROOIJ EN FREEPIK